

se érdekében felolvasó üléseink anyagának bizonyos mértékű szervesséttelével fogjuk próbálkozni. Fontosnak tartjuk az élőszó mellett a demonstráció minden eszközének igénybevételét, költőkről szólva műveik művészi bemutatását, képzőművészeti tárgyu előadásoknak reprodukciók és vetítések útján való szemléletessé tételét, zenei tárgyaknak hanglemezekkel való illusztrálását. Sok jót remélünk attól, hogy társaságunk készen mutatkozik minden érdemes helyi kulturális intézményt és mozgalmat lehetőségei szerint támogatni, a hozzáfutóknak eszmékkel, iránvélvekkkel, előadókval szolgálataira lenni. Természetes, hogy társaságunk értékes összeköttetései a vidéki társintézményekkel gondos ápolásban fognak részesülni továbbra is. Ezirányu tevékenységünket ki kell terjesztenünk a visszacsatolt felvidéki városokkal való érintkezés felvételére, bizonyoságot téve velük való testvéri együttérzésünkről, szemben azzal a szégyenletes demonstrációval, melynek parlamentünk a minap gyászos színhelye volt.

— A fővárosi írók és irodalmi társulatok vendégszereplését is minél gyakrabban lehetővé kell tennünk s

kötelességünknek fogjuk tartani a még idegen uralom alatt álló magyarság irodalmi életével az eddigieknél szorosabb kapcsolat megteremtését.

Végül részt kell kérnünk abból a munkából is, amit az ország több nagy városának immár jóideje szép eredménnyel működő magyar-olasz, magyar-lengyel s egyéb egyesületek fejtenek ki, hogy erőink szerint mi is elősegítsük az irántunk baráti érzelmeiket tápláló országokkal való kulturális érintkezés kimélyítését.

Eddig tart Várady Imre dr. egyetemi tanár, a Dugonics-Társaság ui elnökének nyilatkozata. Ezekből a szavakból nemcsak a tudomány és művészet fanatikus szeretete csendül, hanem az a magabiztos, törhetetlen akarás is, hogy ennek a városnak műveltségi színvonalát az új szellemi irányzat ritmusába állítva felemelhesse a neki kijáró, előkelő magaslatra. Szegednek nagyértékű kulturális hagyománya megbecsülést és tiszteletet ébreszt és kulturális fejlődésének skálája helyes irányítás mellett örök és végtelen, mint a magyar róna...

Berey Géza.

Fűzőt

gyógyhaskötőt a leg-
tökéletesebb szabás-
sal új modellek szerint
speciálisan készít
Hőfle fűzős
Klauzál tér 3.

Mozsukin Ivánt elsodorta a hangosfilm és az élet

A némafilmek koronázatlan fejedelmének művésztragédiája

Igazi művészsors, hamisítatlan színésztragédia az Iván Mozsukiné, akinek elsodort élete után pár nappal ezeltett tett pontot a megváltó balál... Elmeógyógyintézetben halt meg Mozsukin, az orosz származású, nagy francia színművész, aki a hangosfilm uralomrajutása előtt, évenként kereszttül: leányálmok ideálja és a néma film koronázatlan fejedelme volt.

A francia filmgyártás egyik komoly, nagy fejezetét jelenti Iván Mozsukin művészi és rendezői szereplése.

A cári Oroszország összeomlása után egy ferongyolódott, sovány és jelentéktelen külsejű orosz ügyvéd jelent meg Párisban. Senki sem tudta bizonyosan, hogy valóban megszerezte-e a jogi képesítést Moszkvában, ahol tanulmányait végezte. Nem is igen dicsekedett ezzel, inkább színházaknál próbálkozott, arra hivatkozva, hogy Sztaniszlavszki társulatának tagja volt s ott kezdte színészi pályafutását.

Külsejében semmi sem valiót színészi hívatottságra, eleinte tehetséget sem fedeztek fel játékában, félszeg és szögletes volt a színpadon s csak epizód szerepeket bíztak rá Páris kisebb színházaiban. És mégis volt benne valami, ami nagy kvalitásokat sejtetett, talán az orosz rónák szabad levegőjét, a kaukázus vadságát és szilaj-ságát hozta magával a finomkodó, zárt levegőben szivlódó francia színpadi világba.

A modern francia filmművészet megalapítója

Nemsokára egész Európa tele volt Mozsukin Iván dicséretével. Első filmje, amiben kirobbanó sikert aratott *Fiat Justitia!* címmel készült el Párisban s rövidesen egyre-másra szerepelt cselekményükben kalandos, de művészi felfogásban egészen újszerű, expresszionista filmekben. Mozsukin Iván alakjával bevonult a francia film világába egy mindent felforgató, modern áramlat,

amit Mozsukin nemcsak mint filmszínész, de mint író és rendező is képviselt.

Nagyon jól emlékszem még egyik filmjére, amelyben szerelmes hőst játszott Georgette Leblanc, a nagy francia tragika, Maeterlinck elvált feleségének oldalán. A film diszletei, rendezői felfogása teljesen expresszionista irányzatot képviselt. Mozsukin maszkja felejthetetlen volt: mint hősszerelmes, szivalakura festett arccal jelent meg a filmvászonon s külön élményszámba ment, merev játékstílusa, amely mégis annyi elfojtott szenvedélyt, vadságot, szilaj-ságot sugárzott szokatlanul nagy, világító tekintetű, acélszürke szemén keresztül.

Emlékszem — ki ne emlékezne? — a *Rejtelmek Házára*, amely többrészes, kalandos cselekményű film volt s talán kissé paródiája az akkor annyira divatos, sokrészes kalandfilmeknek. S azután jöttek sorban: a *Finita la Comedia*, a *Cyönnyörváros*, a *Mathias Pascal*, a *Karnevál gyermeke*, *Életre-halálra* és a *Mogoli oroszán*. Talán ez utóbbit kellett volna elsőként említenem, mert a mogoli oroszán szerepében sok támadást kellett elviselnie Mozsukinnak, éppen újszerű, különös és fejlődőben lévő francia filmművészet *Comedia Francaise*-stílushoz szokott közönségének és kritikáinak szokatlan játékmódoráért.

Annyi bizonyos, hogy Mozsukin komoly, merev egyéniségéhez, vagy helyesebben: külső megjelenésében rejlő adottságaihoz nem illett az a szeleburdi, szertelen és állandó meglepetéseket rejtő játékmódus, ami őt jellemezte. Annál inkább illett azonban belső egyéniségéhez, a végtelen róna szilajvérű, temperamentumos és csiszolatlanlanságát az európai merev álarcra mögé rejtő, de a Kelet titkait szívében féltékenyen őrző fiához...

Sztrogoff Mihálytól — Casanováig

Mozsukin filmszereplésének legnagyobb sikere talán a Verne-regényből készült *Sztrogoff Mihályhoz* fűződik. A legkevésbé sem életszagu,

Orthopaed és lizli cipők, csizmák
Specialistája, az „ORI” és a Tiszti VARGA
Ruházati Egylet szállítója
Dugonics-tér

mesehőssé formált cári futárból olyan mélységesen emberi alakot vitt a filmvászonra, hogy örökre beleírta nevét ezzel az alakításával a némafilm történelmébe. Talán még sokkal vérszínűbb, elevenebb és felejthetlenebb Mozsukin Tolstoj-figurája, a *Hadzi Murat*. Ebben a filmben volt egy tizperces haldoklási jelenete, ami csodálatosan megrázó, vérzően emberi és végtelenül művészi volt. Talán ha ezen az uton maradt volna, nem tudta volna oly hamar detronizálni a hangosfilm sem őt, a modern francia filmművészet megeremlőjét.

Iván Mozsukin utolérte a felkapott, körülrajongott filmsztárok kikerülhetetlen végzete. Ugynevezett „szép fiút”, filmbonvivánt faragta belőle, pedig külsejében nem volt semmi, ami megmagyarázhatta volna a bakfislányok, enervált asszonyok rajongását s talán az a hideg tűz, ami tág, szürke szeméből világított, fogta meg a női lelkeket a keleti misztikum ígézetével...

És Iván Mozsukin eljátszotta híres bonviván szerepét, a *Casanová*t. Hatalmas sikert hozott számára ez a filmszerep, igazi bódult, megmagyarázhatatlan, közönségsükert. Fotografiát elkapkodták a trafikokban és könyvesboltokban s az autogramkérők leveleit kilogrammos csomagokban kézbesítette számára a posta. Casanova lett belőle, igazi, hamisítatlan filmcasanova... Most már centire mérték szeme nagyságát, kilóra a súlyát és zenei hangképpel magyarázták kissé rekedt hangjának mély árnyalatát.

Az elsodort filmsztár...

Mozsukin európai körutra indult, amikor már nem beszéltek többé művészetének színes, gazdag skálájáról, sem arról a forradalomról, amit előidézett a francia film berkeiben. Nem volt szó többé tehetségről, színészi kvalitásokról, Mozsukin visszavonhatatlanul és menthetetlenül filmbonviván lett, Casanova... Budapesten — autogramgyűjtő, rajongó kislány voltam — órákig álltam a helyiség előtt, ahol névaláírással látta el az eléje nyújtott film-fényképeket. Fáradt volt, de azért bonvivánhoz illően mosolygott, amikor eléje kerültem és odairta fényképe alá a nevét: *Ivan Mosjoukine*.

S a szeméből nem világított többé a művész elbivatottak szent, hideg és tisztító tüze...

Aztán sokáig nem hallottam róla. A hangosfilm diadalmasan vonult be Hollywoodba és elseperte a némafilmsztárokat. Voltak olyanok is, akik hamarosan — fotografálható hangjuk lévén — átsodródtak a hangosfilm diadalszekere mellé. Ezek voltak a szerencsésebbek, Mozsukin nem tartozott közéjük... Őt elsodorta a hangosfilm... Egyszer próbálkoztak vele, de — letagadhatatlanul megbukott.

Megebukott, mint filmszínész és megbukott, mint Casanova. A nők elfelejtették, elfordultak tőle és új bálványok után futottak... És Mozsukin ezt nem tudta elviselni. Az élete — filmmé változott. Barátai, — akik még megmaradtak a bukott sztár mellett is — megdöbbenve hallgatták magyarázatait, amelyekben kifejtette minden alkalommal, hogy Casanova reinkarnációjának tartja magát... Tovább játszotta szerepét a száműzött Casanova, tovább élte a szerepet ez a végzetes, nagy tévedése az elmeógyógyintézethez vezetett...

Iván Mozsukin 1891 július másodikán született Moszkvában és 1939 január 18-án meghalt egy Páris melletti elmeógyógyintézetben. Tragédiája igazi, vérző művésztragédia. Sirjára ez a felirat illik: „*Finita la Comedia!*”

Csányi Piroška.

Az ideai influenza után

fellépet makacs és kinzó köhögéskor gyors sikerrel használhatja a Városi Fürdő inhalátorumát. Sóporlasztó Gleichenbergi módra, gyógyszeres belégzés. Asthmakezelés.